

Welke rol speelt het verblijfsstatuut om te STUDEREN ?

Vrijwilligers zijn vaak een brug tussen ouders en school.

De Toolkit 2018 gaf achtergrondinformatie, probleemschets en praktijkvoorbeelden in de hoofdstukken

-3.9 Schoolkosten & school- en studietoelagen

-3.10 School en zorg voor het kind.

Aanleiding voor deze aanvulling waren concrete hulpvragen vanuit enkele leden-organisaties: "wij hebben contact met een jongere zonder wettig verblijf die toch het diploma van secundair onderwijs wil behalen; of die wil studeren in het hoger onderwijs. Kan deze nog terecht in het volwassenenonderwijs? Welke zijn de voorwaarden? Welke zijn de kosten?"

Omdat anderstalige jongeren die internationale bescherming aanvragen tot hun meerderjarigheid in tijdelijk verblijf toegelaten worden, stellen de problemen zich pas nadien. Wat kan je na je 18de nog doen als je verblijfsrecht vervallen is, je om één of andere reden niet kan terugkeren en toch verder wil studeren?

Voor de duidelijkheid verkozen we om in de toelichting het effect van verblijfsrecht / geen verblijfsrecht tegenover mekaar te behandelen.

De onderdelen over leerlingen/studenten zonder wettig verblijf zijn cursief gezet.

1. Het verblijfsstatuut speelt geen rol voor minderjarigen (tot 18 jaar). Zij hebben recht op onderwijs én leerplicht.

Anderstalige nieuwkomers worden behandeld zoals andere kinderen tussen 5 en 18 jaar. Een pluspunt voor hen is het onthaalonderwijs in basisonderwijs en secundair onderwijs. Daar leren ze Nederlands en wordt hun integratie in het onderwijssysteem en in de samenleving voorbereid.

Minderjarige kinderen zonder wettig verblijf hebben ook recht op onthaalonderwijs.

1.1. In het basisonderwijs

In het basisonderwijs kunnen leerlingen tijdens 1 tot maximaal 2 schooljaren beschouwd worden als anderstalige nieuwkomer met **recht op onthaalonderwijs**,

De scholen hebben een grote autonomie t.o.v. onthaalonderwijs. Zij kunnen:

- De anderstalige nieuwkomers opnemen in een bestaande klas
- Een aparte leerlingengroep met anderstalige nieuwkomers maken

- Beide mogelijkheden combineren
- In het lager onderwijs: een **taalbad** organiseren voor de anderstalige nieuwkomers, eventueel samen met andere anderstalige leerlingen

1.2. In het voltijds secundair onderwijs

In het voltijds gewoon secundair onderwijs is het **recht op onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers** concreet georganiseerd met een **onthaalklas (OKAN) én begeleiding in het vervolgonderwijs**. Dat kan voor één of meerdere schooljaren.

Kinderen en jongeren die officieel in een asielcentrum verblijven komen in aanmerking als ze ten laatste op 31-12 van het schooljaar minstens 12 en nog geen 18 jaar zijn, én als ze minder dan 1 jaar ononderbroken in België verblijven en niet langer dan 9 maanden ingeschreven zijn in een Nederlandstalige school (vakantiemaanden juli en augustus niet inbegrepen).

De bedoeling is dat de leerlingen na de onthaalfase met succes doorstromen in een onderwijsvorm en studierichting die aansluit bij hun interesses en capaciteiten.

Een leerling die het onthaaljaar voltooit ontvangt een **attest van regelmatige lesbijwoning in het onthaaljaar**. De klassenraad geeft **advies voor verdere studies**: in het secundair onderwijs, in het volwassenenonderwijs of in een andere opleiding of vorming.

Een **vervolgschoolcoach** ondersteunt de leerling in de verdere studies in het secundair onderwijs.

1.3. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs

Het deeltijds secundair onderwijs bereidt jongeren voor op de arbeidsmarkt door een **combinatie van leren en werken**. Daar bestaat het onthaalonderwijs uit een individueel leertraject gericht op taalvaardigheid, inburgering en zelfredzaamheid.

Leeftijdsvoorwaarde: het stelsel van leren en werken kan vanaf 16 jaar. Of al vanaf 15 voor iemand die de eerste twee leerjaren van het voltijds secundair onderwijs volledig heeft doorlopen, geslaagd of niet. Toegang vanaf 14 jaar is uitzonderlijk mogelijk met een CLB-advies en een akkoord van de directie van het centrum.

Leerlingen zonder wettig verblijf kunnen in het systeem van deeltijds leren/deeltijds werken stappen.

Tot 18 jaar zijn ze deeltijds leerplichtig en is deeltijds werken zonder arbeidskaart (vrijstelling) voor hen mogelijk.

Vanaf 18 jaar is een leerling zonder wettig verblijf vrijgesteld van arbeidskaart tot hij de opleiding voltooid heeft. De vrijstelling van arbeidskaart geeft een leerling zonder wettig verblijf geen verblijfsrechten.

Hij heeft recht op leren en werken tot 25 jaar, op voorwaarde dat hij al met de studie begonnen was voor de meerderjarigheid én binnen de aangevatte studierichting blijft.

2. Het verblijfstatuut speelt een rol voor meerderjarigen (vanaf 18 jaar). Voor wie geen wettig statuut heeft is er geen recht, maar zijn er wel mogelijkheden.

2.1. Volwassenenonderwijs

Wie 18 jaar of ouder is wordt alleen toegelaten als hij/zij de **Belgische nationaliteit of wettig verblijf in België heeft**. Wie geen rijksregisternummer heeft moet een **document van wettig verblijf** voorleggen. Het [vademecum wettig verblijf \(pdf, 7 p.\) \(230 kB\)](#) somt de documenten op die daarvoor in aanmerking komen.

2.2. Gewoon secundair en hoger onderwijs

Voor het secundair onderwijs en voor het hoger onderwijs is er geen decreet dat bepaalt dat wettig verblijf een voorwaarde is om een studie aan te vangen.

Het gebrek aan een duidelijke richtlijn laat kansen open om verder te studeren. Veel hangt af van de school zelf: secundaire scholen en hoger onderwijsinstellingen beslissen zelf of de kandidaat-student er al dan niet mag starten. Dat betekent echter niet dat een hogeschool iemand zonder wettig verblijf zomaar toelaat ! De situatie is redelijk dubbel.

- Als de student toegelaten wordt, heeft hij de mogelijkheid om een tijdelijk verblijf aan te vragen (zolang zijn studie loopt, per 1 jaar).
- Anderzijds is de studie niet zomaar een opstap om een verblijfsvergunning (een A-kaart) te verkrijgen. De student moet serieus gemotiveerd zijn.

In Vlaanderen is het de onderwijsinstelling zelf die de waarde van een buitenlands diploma van een aanvrager beoordeelt én beslist tot welke opleidingen en studies toegang gegeven wordt (www.mijndiploma.be – in Wallonië is er een andere regeling). De instelling kan wel bepaalde voorwaarden stellen om toegang tot een bepaalde opleiding te geven.

Een nieuwkomer met al een buitenlands diploma heeft in principe geen gelijkwaardigheidserkenning van dat diploma nodig. Een onderwijsinstelling kan de toegang echter toch laten afhangen van een gelijkwaardigheidsbewijs. Zo bijvoorbeeld wordt iemand die verder wil specialiseren in een geneeskundige richting alleen toegelaten als hij/zij een erkend buitenlands basisdiploma van geneeskunde kan voorleggen.

De [procedure om uw buitenlands diploma te laten erkennen](#) is afhankelijk van het land waar het diploma is behaald en van de persoonlijke situatie.

2.3. Vraag hulp bij een leerwinkel

Een [Leerwinkel](#) helpt de leervraag en de studiekeuze verhelderen en geeft informatie over opleidingen. Samen met de 'klant' onderzoekt men er hoe financiële, mobiele, taalvaardige en andere drempels en randvoorwaarden kunnen aangepakt worden. Bovendien is er ook individuele en groepsbegeleiding en oriëntatie voorzien.

Er wordt ook informatie gegeven over diplomagelijkschakeling.

Vooraf leerlingen zonder wettig verblijf zijn gebaat bij informatie en begeleiding van een Leerwinkel. Deze kent de opleidingsinstellingen in de regio en weet waar er toelatingskansen zijn en welke voorwaarden er gesteld worden.

3. De studiekosten

De aanvulling hieronder is vooral nuttig voor leerlingen zonder wettig verblijf.

In lagere scholen en hogescholen en universiteiten zijn er wettelijk vastgelegde maximum bedragen. De Vlaamse overheid springt bij met studietoelagen voor wie aan bepaalde financiële en pedagogische voorwaarden voldoet. (zie Toolkit 3.9)

3.1. Internationaal beschermde vluchtelingen met tijdelijk verblijfsrecht gedurende de eerste 5 jaar hebben ook recht op studiefinanciering en gelijk studiegeld

Erkend vluchtelingen krijgen sinds 8 juli 2016 eerst een tijdelijk verblijfsrecht en pas na verloop van 5 jaar een verblijfsrecht van onbepaalde duur. Dit zorgde voor onbedoelde gevolgen in de regelgevingen over studiefinanciering en studiegeld van de Vlaamse gemeenschap.

Het decreet van 8 juni 2007 betreffende de **studiefinanciering** van de Vlaamse Overheid (artikel 9, §2, 6°) werd daarom door Onderwijsdecreet XXVII van 16 juni 2017 aangepast aan de gewijzigde verblijfsreglementering voor erkend vluchtelingen. Zowel erkend vluchtelingen als subsidiair beschermde (en andere opgesomde verblijfsstatuten) hebben nu recht op studiefinanciering van de Vlaamse overheid, als ze een tijdelijk of definitief verblijfsrecht hebben op 31 december van het schooljaar.

In dezelfde zin werd ook de regelgeving over het **studiegeld** voor hoger onderwijs (artikel II.215 Codex hoger onderwijs) aangepast door Onderwijsdecreet XXVII. Ook vluchtelingen met een tijdelijk verblijfsrecht (en andere verblijfsstatuten) betalen hetzelfde studiegeld voor hoger onderwijs als Belgische studenten.

3.2. Leerlingen en studenten zonder wettig verblijf

Leerlingen zonder wettig verblijf zijn in de eerste plaats leerlingen als de andere, maar in sommige situaties maakt geen wettig verblijf hebben een verschil.

Voor vrijwilligers die personen zonder wettig verblijf ondersteunen, zijn er twee nuttige instrumenten beschikbaar.

[Infodossier leerlingen zonder wettig verblijf](#), Migratie-Integratie & Odice, geactualiseerde uitgave okt. 2012 (waarin de vorige [Infogids voor hulpverleners en begeleiders van mensen zonder wettig verblijf](#), sept. 2012 van het [Kruispunt Migratie-Integratie](#), geïntegreerd werd).

Het Infodossier bestaat uit dertien fiches, die een antwoord geven op volgende vragen:

1. Wie is leerling zonder wettig verblijf?
2. Heeft een kind of jongere zonder wettig verblijf recht op onderwijs?
3. Geldt de leerplicht voor een kind of jongere zonder wettig verblijf?
4. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op onthaalonderwijs?
5. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een school- of studietoelage
Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een jaarlijkse leeftijdsbijslag?
6. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een diploma?
7. Kan een leerling zonder wettig verblijf een verblijfsstatuut krijgen doordat hij onderwijs volgt?
8. Kan een leerling zonder wettig verblijf tijdens het schooljaar uitgewezen worden?
9. Mag een leerling zonder wettig verblijf opgepakt worden in de school in het kader van een uitwijzing?
10. Mag een leerling zonder wettig verblijf stage lopen?
11. Mag een leerling zonder wettig verblijf deeltijds leren en werken?
12. Mag een leerling zonder wettig verblijf mee op schoolreis naar het buitenland?
13. Is een leerling zonder wettig verblijf verzekerd door de schoolverzekering?

[7 vragen over leerlingen zonder wettig verblijf](#) (Michel Van Laere, KLASSE, 24-06-2015)

Naast wat hierboven al uitgelegd wordt, lezen we hier dat een school wel subsidies van het Ministerie van Onderwijs en Vorming krijgt voor leerlingen zww, op voorwaarde dat ze ingeschreven zijn en regelmatig de lessen volgen. De schoolverzekering verzekert elk ingeschreven kind automatisch.

Voor de meest actuele informatie:

- Websites Kruispunt Migratie-Integratie: www.kruispuntmi.be
- www.vreemdelingenrecht.be
- Website Dienst Vreemdelingenzaken: www.dofi.fgov.be

Een vrijwilliger die toch nog opmerkingen of vragen heeft of bepaalde ervaringen wil signaleren, kan contact opnemen via info@kruispuntmi.be.